

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****NİHAT GÜNERKAYA BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2019/25821

Karar Tarihi : 23/12/2025

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM

Yıldız SEFERİNOĞLU

Kenan YAŞAR

Metin KIRATLI

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucu : Nihat GÜNERKAYA

Vekili : Av. Zühal SİRKECİOĞLU DÖNMEZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, organize sanayi bölgesinde faaliyet gösteren bir işyerinde meydana gelen patlamada ihmali olduğu ileri sürülen kamu kurumları aleyhine açılan tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 31/7/2019 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. 3/2/2011 tarihinde Ankara'nın Yenimahalle ilçesi Ostim Organize Sanayi Bölgesi'nde bulunan Ö. Hidrolik İmalat San. Tic. Ltd. Şti.ne ait binada saat 11.00 sıralarında, başvurunun da çalıştığı Ankara İvedik Organize Sanayi Bölgesi'nde (OSB) bulunan M. Otomotiv Yedek Parça San. ve Tic. Ltd. Şti.ne (M. Şirketi) ait binada ise saat 19.20'de patlama ve yangın meydana gelmiştir. Başvurucunun çalıştığı şirkette meydana gelen patlama ve devamında çıkan yangında 11 kişi yaşamını yitiren başvurunun da aralarında olduğu çok sayıda kişi yaralanmıştır. Her iki patlama nedeniyle toplam 20 kişi vefat etmiştir.

6. Başvurucunun olay tarihinde çalıştığı M. Şirketi traktör yedek parça imalatı üzerine faaliyet göstermektedir. Anılan işyerinde optik kesme makinesi operatörü tarafından

kullanılan ve binanın giriş kapısının yanında konumlandırılan oksijen tüplerinin vanasının açılması üzerine patlama meydana gelmiştir. Patlamaya sebebiyet veren oksijen tüplerinin tedarik edildiği firma ise E. Gaz. San. ve Tic. A.Ş. (E. Şirketi) olup bu Şirkete Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından karbondioksit ve oksijen dolum tesisleri için 19/6/2001 tarihinde ruhsat verilmiştir.

7. Olaya ilişkin olarak Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) başlatılan soruşturma kapsamında olayın meydana geliş nedenlerinin ve sorumluların belirlenmesi için bilirkişi incelemesine başvurulmuştur. Bir kimya mühendisi iş güvenliği uzmanı, bir makine mühendisi iş güvenliği uzmanı, bir makine mühendisi sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) uzmanı, bir yangın uzmanı, bir elektrik mühendisi ve bir inşaat mühendisinden oluşan bilirkişi heyetinin hazırladığı 29/6/2011 tarihli raporda; iki ayrı işyerinde meydana gelen patlamanın işyerlerinde kullanılan sanayi tüplerinden kaynaklandığı, anılan tüplerin satın alındığı E. ve A. firmaları tarafından içlerine daha önce doğal gaz dolumu yapılan tüplerin boşaltılarak aynı tüplere oksijen doldurulduğu, patlamaların da bu nedenle meydana geldiği belirtilmiştir. Bilirkişi raporunda ayrıca Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı iş müfettişleri tarafından yapılması gereken iş güvenliği denetimlerinin yapılmadığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının da piyasa denetim ve gözetimi konularında yapması gerekenleri tam olarak yerine getirmediğinin anlaşıldığı ifade edilmiştir. Raporda kamu idarelerinin anılan eksikliklerinin patlamayla doğrudan bir bağlantısı olmadığı, olayda E. Şirketi yetkilileri ve personelinin sorumlu olduğu kanaatine ulaşıldığı açıklanmıştır.

8. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Başmüfettişliği tarafından yürütülen ön inceleme sonucunda düzenlenen 25/1/2014 tarihli raporda M. ve E. Şirketlerine ait işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin denetimlerin en son 2007 yılında yapıldığı ifade edilmiştir.

9. Başsavcılıkça E. Şirketi yetkilileri ve personeli hakkında yürütülen soruşturma ile olayda ihmali olduğundan şüphelenilen kamu görevlileri hakkında yürütülecek soruşturmanın ayrı soruşturma usullerine tabi olması nedeniyle dosyaların tefrikine karar verilmiştir.

10. Mevzuat gereğince patlamaya konu gaz ve kimyasalların üretiminden dağıtımına kadar denetlemekle görevli Sanayi ve Ticaret Bakanlığı görevlileri, işyerlerinde çalışma güvenliğinin sağlanıp sağlanmadığını denetlemekle görevli Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı görevlileri, bu işyerlerinin faaliyet gösterdiği Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile Yenimahalle İlçe Belediye Başkanlığı görevlileri, patlamaya konu işyerlerinin genel denetim ve gözetimini yapmakla görevli İvedik ve Ostim Organize Sanayi Bölgeleri yöneticileri ve yetkilileri olan şüpheliler hakkındaki dosya Memur Suçları Bürosuna gönderilmiştir.

A. E. Şirketi Yetkilileri ve Personeli Hakkında Yürütülen Adli Süreç

11. Meydana gelen patlamalarla ilgili olarak on dokuz kişi hakkında taksirle ölüme ve yaralanmaya neden olma, tehlikeli maddeleri izinsiz olarak bulundurma veya el değiştirme ve yalan tanıklık yapma suçlarından kamu davası açılmıştır. Kovuşturma evresinde alınan 10/4/2013 tarihli bilirkişi raporunda; kullanım amacına uygun olmayan gazdan kaynaklanan, kullanım şeklinden kaynaklanmayan problem nedeniyle patlamanın gerçekleştiği ve %100 iş güvenliği sağlansa dahi patlamanın yaşanacağı belirtilmiştir. Raporda ayrıca Sanayi ve Ticaret Bakanlığının, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının, Ostim ve İvedik Organize

Sanayi Bölgesi Müdürlüklerinin, Ankara Büyükşehir Belediye ve Yenimahalle Belediye Başkanlıklarının yetki, denetim, organizasyon hususlarındaki sorumluluklarının patlamanın meydana gelmesine etkisi olmadığı ifade edilmiştir.

12. Yine kovuşturma evresinde alınan 12/4/2014 tarihli ek bilirkişi raporunda 1998 yılında kurulan M. Şirketine Yenimahalle Belediye Başkanlığı tarafından 21/10/2001 tarihinde 72 No.lu bina için işyeri açma ve çalıştırma ruhsatı verildiği ancak patlamanın aynı sokak üzerinde herhangi bir ruhsat kaydı bulunmayan 64 No.lu üretim tesisinde gerçekleştiği ifade edilmiştir. Anılan ek bilirkişi raporunun E. Şirketi ile ilgili yapılan tespitlere ilişkin kısmı şöyledir:

"Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı Sağlık İşleri Daire Başkanlığı Çevre Sağlığı Şube Müdürlüğü tarafından [E. Şirketinin] Ostim'deki karbondioksit ve oksijen dolum tesislerine ait işyerinde LPG tüpleri bulundurmamak şartıyla 19.01.2001 tarihinde çalışma ruhsatı, T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü tarafından 24.05.1999 tarihinde tüp muayene ve vana sıkma yeterlilik belgesi, yan kuruluşu olan ve Sincan'da bulunan [A. Şirketine] TSE tarafından 21.11.2005-21.11.2011 tarihleri arasında geçerli olmak üzere TS 9675 standardına uygun olarak üretilen asetilen gazına [E.] markası izni verildiği, Enerji Piyasası Denetleme Kurulu'na CNG doldurma, taşıma ve satış lisansı başvurusu olduğu, olay tarihinde lisansa sahip olmadığı, patlamalardan sonra bu lisans başvurusunun da iptal edildiği..."

[E. Şirketinde] dışarıdan alınan sıvı gazların standartlarına uygun olduğu, üretici firmaları tarafından belgelendirildiği, ayrıca Sincan'da bulunan yan kuruluşu [A. Şirketinde] üretilen asetilen gazının TSE standartlarına uygun olduğu, tüplerde kullandığı ve dışarıdan aldığı vana, valf vb. donanımın tedarikçi ve üreticileri tarafından gerekli standartlara sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ancak basınçlı tüplerin test ve bakımlarının standartlara uygun gerektiği şekilde yapılmadığı, işçileri yapacakları işin risk ve tehlikelerine karşı eğitmediği, lisansı olmadığı halde mavi renkli oksijen tüplerine CNG doldurduğu, taşıdığı, işyerinde depoladığı, içlerine sehven oksijen gazı doldurularak içeriğini değiştirdiği, tüplerde önlem alınmadığı için güvenliğin işçilerin kendi dikkat ve inisiyatifine bırakıldığı, işyerinde geniş bir kontrol mekanizması kurulmadığı, risk planı hazırlamadığı, güvenliği ve koordinasyonu sağlamadığı, tehlike doğuracak eylemin oluşumunun engellenmesi için CNG dolu tüpleri farklı renge boyayıp veya kilitli bir yere konulması gibi tedbirleri almadığı, tehlikeli ortamın yaratıldığı anlaşılmakta olup CNG artığı bulunan mavi renkli tüplere oksijen basarak sonradan piyasaya kullanıma... [sürdüğü anlaşılmaktadır.]"

13. Ankara 10. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 10/1/2023 tarihli kararıyla E. ve A. Şirketlerinin yetkilileri veya çalışanları olan yedi sanığı 6 yıl 3 ay ile 18 yıl 9 ay arasında değişen sürelerde hapis cezaları ile cezalandırmıştır. Temyiz kanun yolu incelemesi devam eden hükmün ilgili kısmı şöyledir:

"Aynı gün saat 19:20'de ...24 kişinin çalıştığı ve otomotiv yan sanayi ürünleri imal edip ağırlıklı olarak traktör firmalarına yedek parça üreten ve kaynak işlerinde ağırlıklı olarak asetilen, oksijen ve karışım gazları kullanılan işyerinin giriş kapısı dış mekanında konumlandırılıp içinde toplam 9 adet oksijen gazı tüpünün bulunduğu manifold grubunun benzer şekilde faaliyete alınırken şiddetli patlama ve akabinde meydana gelen yangın sonucu şirket binasının çökerek çalışanların göçük altında kaldığı,

[E. Şirketinin] *Ostim'deki adresinde azot gazı, karbondioksit gazı ve oksijen gazı dolumu, firmaya bağlı bir kuruluş konumundaki [A. Şirketinde] ise üretim ve dolumu yapılan asetilen ve argon karışımları gazının tüplü satışının yapıldığı,*

...

[E. Şirketinin] *doğal gaz doldurduğu oksijen tüplerinin bir bölümüne sonrasında oksijen doldurarak irsaliye numaraları art arda olan sevk irsaliyeleri ile olaya konu firmalara satışını yaptığı, bu firmalara verilen 12'li ve 9'lu gruplarda bulunan doğal gaz ve oksijen karışımı %5-15 arasındaki bir patlama aralığında olup patlamaların gerçekleştiği işyerlerinde regülatör vanasının açılmasıyla vanadaki sürtünmeden dolayı patlama meydana geldiği,*

...

[E. Şirketinde] *olay sonrası yapılan incelemelere göre de, gaz tüpleri eski görünümü ve yıpranmış olup patlamalardan sonra dahi mevzuata aykırı ve tehlikeli şekilde gaz dolmu ve dağıtım yapıldığı, tüplerin taşınmasında ve vana sıkma işlemlerinde gerekli iş güvenliği kurallarına uyulmadığı, hidrolik makina imalatı yapan [Ö. Şirketi] ile yedek parça imalatı yapan [M. Şirketine] rutin imalatları sırasında kullanılan iş ekipmanlarının, tezgâhların, tüplerin konumları ile bunları kullanan işçilerin pozisyonlarını [belirleyebilmeleri] mümkün olsa da, olay sırasında tüplerin hatalı bağlanmaması, patlamanın kesme ve kaynak işlemi gibi kullanımları sırasında meydana gelmemesi, ortamda gaz sızıntısı olmaması ve tüplerin devreye alınırken patlaması nedeniyle, tüplerin üzerinde alev tutucu ve emniyet ventili takılı olsa dahi bunların fonksiyonel olmayacakları, patlamaların şiddetine ve sonuçlarına göre her iki işyerinde de tüm iş güvenliği önlemleri eksiksiz alınsa dahi önlenemez nitelikteki patlamanın meydana geleceği... [anlaşılmıştır.]"*

B. Anayasa Mahkemesinin Abdulkadir Şimşek ve diğerleri Kararı

14. Anayasa Mahkemesinin *Abdulkadir Şimşek ve diğerleri* ([2. B.], B. No: 2014/11868, 12/6/2018) kararında, somut başvuru konusu patlamada ihmali olduğu ileri sürülen kamu görevlileri hakkında soruşturma izni verilmemesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaları incelenmiştir. Anılan kararda patlamaya ilişkin olarak yürütülen ceza yargılaması sürecinde düzenlenen 29/6/2011 tarihli bilirkişi raporu ile Başsavcılığın ilgili kamu görevlileri hakkında düzenlediği soruşturma izni talep yazılarındaki gerekçelere ayrıntılı olarak yer verilmiştir (*Abdulkadir Şimşek ve diğerleri*, §§ 12, 18, 25, 34).

15. Anılan başvuruda Anayasa Mahkemesi, patlamalara ilişkin etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün yerine getirilmesinde ilgili kamu görevlileri hakkında mutlaka bir ceza yargılamasının yürütülmesinin gerekli olmadığı sonucuna ulaşarak yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir (*Abdulkadir Şimşek ve diğerleri*, §§ 95-120).

C. Başvuru Konusu Olaya İlişkin Tam Yargı Davası

16. Başvurucu 3/2/2012 tarihinde Ankara 3. İş Mahkemesinde (İş Mahkemesi) dava açarak patlamanın meydana gelmesinde, dolayısıyla vücut bütünlüğünün zarar görmesinde kusuru olduğunu iddia ettiği çeşitli kurumlardan maddi ve manevi zararlarının tazminini talep

etmiştir. Başvurucunun bu davayı açmasının ardından idarenin hizmet kusuruna dayalı zararların tazmininde hukuk mahkemelerini görevli kılan 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 3. maddesi Anayasa Mahkemesinin 19/5/2012 tarihli ve 28297 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 16/2/2012 tarihli ve E.2011/35, K.2012/23 sayılı kararıyla iptal edilmiştir.

17. İş Mahkemesi 10/4/2013 tarihinde yukarıda belirtilen iptal kararı sonucunda kamu idarelerinin hizmet kusurundan kaynaklanan zararların tazmini için açılacak davalarda idari yargının görevli hâle gelmesi nedeniyle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile Yenimahalle Belediye Başkanlığına karşı açılan davada görevsizlik kararı vermiştir. Öte yandan anılan Mahkeme, özel hukuk tüzel kişiliği bulunan üç şirket ile OSB yönetimine karşı açılan tazminat davasına bakmaya devam etmiştir. Kamu idareleri yönünden verilen görevsizlik kararı ise 22/4/2014 tarihinde Yargıtayca düzeltilerek onanmış ve kesinleşmiştir.

18. Başvurucu, görevsizlik kararının ardından 1/10/2014 tarihinde bu kez Ankara 7. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) yukarıda belirtilen Bakanlıkların ve Belediye Başkanlıklarının dava konusu olaya kusurlarıyla neden oldukları iddiasıyla tam yargı davası açmıştır. Başvurucu 29/6/2011 tarihli bilirkişi raporuna da atıf yapmak suretiyle hazırladığı dava dilekçesinde işyeri açma ve çalışma ruhsatı ile yapı kullanma izin belgesi bulunmayan binada meydana gelen patlamaya E. Şirketi ile A. Şirketinden temin edilen basınçlı kapların (tüplerin) neden olduğunu belirtmiştir. Başvurucu; davalı idarelerin hizmet kusurunu genel olarak iş sağlığı ve iş güvenliği, tehlikeli kimyasalların kullanımı ve dağıtımı ile basınçlı kapların muayenesine ilişkin denetim ve kontrol görevlerinin yerine getirilmemesine dayandırmıştır. Başvurucu, dava dilekçesinde ayrıca hizmet kusuru iddiasını her bir davalı idare yönünden ayrı ayrı açıklamıştır. Buna göre;

i. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca M. Şirketine ait işyerinde en son denetim 9/4/2007 tarihinde yapılmıştır. Bu tarihten patlama tarihine kadar anılan işyerinde iş sağlığı ve güvenliğine dair herhangi bir denetim yapılmamıştır. İş sağlığı ve güvenliğine ilişkin herhangi bir eğitim verilmemiş, patlamanın meydana geldiği işyerinin ruhsatsız olarak faaliyet göstermesine olanak sağlanmıştır. Aynı şekilde patlamaya neden olan tüplerin doldurulduğu E. ve A. Şirketlerinin çalışanlarına da herhangi bir iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verilmemiştir. Dahası Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı söz konusu işyerlerinin yürütülen tehlikeli faaliyetlere özgü olarak düzenlenen ikincil mevzuatta belirtilen tedbirlere uymasını sağlamamıştır.

ii. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, kuruluş kanunu gereğince sanayi bölge ve sitelerini denetlemekle yükümlüdür. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ayrıca somut olayda basınçlı kapların basınç testlerinin beş yılda bir yapılması, bu kaplarla ilgili TSE (Türk Standartları Enstitüsü) uygunluk belgesi ve periyodik vize verilmesi şeklindeki yükümlülüklerini yerine getirmemiştir. Belirtilen hususlarda denetim yapılmaması nedeniyle söz konusu patlama gerçekleşmiştir.

iii. 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. maddesinin (j) bendi uyarınca birinci sınıf gayrisihhi müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek büyükşehir belediyelerinin görevleri arasındadır. Anılan niteliklere sahip olmalarına rağmen patlamaya neden olan E. ve A. Şirketleri Ankara Büyükşehir Belediyesince denetlenmemiştir. Patlamanın OSB'de gerçekleşmesi söz konusu sorumluluğu ortadan kaldırmamaktadır. Kaldı ki patlamaya neden olan

tüpler A. Şirketi tarafından OSB dışındaki bir işyerinde doldurulmuştur. Olaydan önce denetim yükümlülüğünü yerine getirmeyen Ankara Büyükşehir Belediyesi patlamadan kısa bir süre sonra A. Şirketine ait işyerinde 18/4/2011 tarihinde denetim yapmıştır.

iv. Patlama, yapı kullanma izin belgesi ile işyeri açma ve çalışma ruhsatı bulunmayan işyerinde meydana gelmiştir. Yenimahalle Belediyesi bu konuda mevzuattan kaynaklanan denetim yükümlülüğünü yerine getirmemiştir.

19. İdare Mahkemesi 6/4/2015 tarihinde başvuruçunun dava dilekçesinde tazminine karar verilmesini istediği maddi zararın neden ibaret olduğunu ve nasıl hesaplandığını belirtmediği gibi tazminini talep ettiği maddi zarar yönünden davasını dayandırdığı delilleri de sunmadığı gerekçesiyle dilekçenin reddi kararı vermiştir.

20. Başvuruçunun, bunun üzerine 22/5/2015 tarihinde İdare Mahkemesine yeni bir dilekçe ile başvurarak dava konusu iş kazasında ayağından ciddi şekilde yaralandığını ve belirli bir süre çalışmadığını, tedavisinin devam ettiğini, bu nedenle maddi zararının tam olarak belli olmadığını ifade ederek tazminat taleplerini yinelemiştir. Bu kez dilekçeyi kabul eden İdare Mahkemesi 2015/1324 Esas sayılı dosyası üzerinden 4/6/2015 tarihinde verdiği hasım düzeltme kararı ile ilgili Bakanlıklar ve Belediye Başkanlıklarının yanı sıra OSB'nin de hasım mevkiine alınmasına karar vererek dava dilekçesini bu kuruma da tebliğ etmiştir.

21. OSB, kendisine karşı açılan davanın hukuk mahkemelerinde görülmesi gereken bir dava olduğu gerekçesiyle İdare Mahkemesine görev itirazında bulunmuştur. İdare Mahkemesi 16/11/2016 tarihinde itirazın reddine ve davaya bakmakla görevli mahkemenin kendisi olduğuna karar vermiştir. OSB, kendisinin bir özel hukuk tüzel kişisi olduğuna vurgu yaparak İdare Mahkemesinin görevlilik kararına da itiraz etmiş ve görevli mahkemenin Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından tayinini talep etmiştir.

22. Uyuşmazlık Mahkemesi 10/7/2017 tarihinde organize sanayi bölgelerinin özel hukuk tüzel kişiliğine sahip oldukları ve bu kuruluşlara karşı açılacak tazminat davalarının yargısal denetiminin adli yargı yerlerince yapılacağını açık olduğu gerekçesiyle İdare Mahkemesinin görevlilik kararının OSB Başkanlığı yönünden kaldırılmasına karar vermiştir.

23. İdare Mahkemesi 18/10/2017 tarihinde Uyuşmazlık Mahkemesinin belirtilen kararı uyarınca davanın çözümünün adli yargının görevine girdiği ve esasının incelenmesine olanak bulunmadığı gerekçesiyle tüm davalılar yönünden görevsizlik kararı vermiştir. Başvuruçunun, bu görevsizlik kararına itiraz etmiştir. İtirazı inceleyen Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi 21/3/2018 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile Yenimahalle Belediye Başkanlığına karşı açılan davanın görüm ve çözüm yerinin idari yargı olduğu gerekçesiyle bu kurumlar yönünden itirazın kabulüne karar vermiştir. İtirazın kabulüne dair kararın gerekçesinde Uyuşmazlık Mahkemesinin kararıyla davanın OSB Başkanlığı yönünden görüm ve çözümünün adli yargının görevine girdiğinin, diğer idareler yönünden ise davanın görüm ve çözümünün idari yargıya ait olduğunun kesin olarak belirlendiği belirtilmiştir.

24. Başvuruçunun açtığı tazminat davası yukarıda belirtilen itirazın kabulüne dair kararın ardından 8/6/2018 tarihinde bir kez daha İdare Mahkemesi önüne gelerek 2018/1363 Esas sayılı dosya üzerinden görülmeye başlanmıştır. İdare Mahkemesi 7/1/2019 tarihinde

davanın reddine karar vermiş; ret kararının gerekçesinde patlamanın meydana gelmesinde asıl kusurlunun E. Şirketi olduğunu ve zararın oluşmasında üçüncü kişinin kusurunun bulunduğunu, davalı idarelerin görev ve sorumluluklarını yerine getirmeme şeklinde hizmet kusurlarının bulunduğu iddiasının ise doğrulanmadığını ifade etmiştir.

25. Ret kararında, Başsavcılık tarafından yürütülen ceza soruşturmasında alınan bilirkişi raporu ile başvurucuyla aynı yerde çalışan ve aynı olay nedeniyle vefat eden D.G.nin yakınları tarafından Ankara 10. İdare Mahkemesinde açılan ve 2013/1115 Esas sayılı dosya üzerinden görülen davada alınan bilirkişi raporuna dayanılmıştır. İdare Mahkemesinin dosyasında karara esas alınan bu bilirkişi raporlarının olmadığı görülmüştür. Davanın reddi kararının gerekçesinde yer verildiği kadarıyla Başsavcılığın soruşturma dosyasında bulunan bilirkişi raporunun içeriği şöyledir:

i. Patlama ve yangın M. Şirketine ait işyerindeki CNC (sıkıştırılmış doğal gaz) tezgâhlarında kullanılan, manifold ve ortak kollektörle birbirine bağlı dokuz oksijen tüpünün infilak etmesi sonucunda oluşmuştur.

ii. Patlamanın meydana geldiği M. Şirketine ait işyerinin işletme ruhsatı, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi bulunmaktadır.

iii. İşyerinde, otomotiv yedek parça üretimi için *oksiasetilen ve oksijen LPG* kaynağı kullanılmaktadır. M. Şirketi üretimde kullandığı *oksijen, asetilen, argon, LPG ve karışım gazlarının* olduğu gaz tüplerini E. Şirketten satın almıştır.

iv. E. Şirketi, doğal gaz dolun ve dağıtım lisansı bulunmamasına karşılık oksijen tüplerine doğal gaz doldurup satış yapmaktadır. Görgü tanıkları E. Şirketinin önceden doğal gaz doldurarak sattığı gaz tüpleri boşaldıktan sonra aynı tüplere oksijen gazı doldurup piyasaya sürdüğünü ifade etmiştir. M. Şirketine de bu gaz tüplerinden satmıştır. M. Şirketine ait işyerindeki *manifold* bağlantılı oksijen tüplerinde yapılan incelemede doğal gaz kokulandırmak amacıyla kullanılan kükürtlü bileşikler bulunmuştur.

v. Neticede E. Şirketi doğal gaz doldurarak satışını yaptığı oksijen tüplerinin bir kısmına daha sonra oksijen doldurmuş, patlamanın meydana geldiği işyerine bu tüplerden satmış, tüplerin bağlandığı regülatör vanasının açılmasıyla oluşan sürtünmeden dolayı patlama meydana gelmiştir. Patlamanın meydana gelmesinde E. Şirketi yetkilileri kusurludur.

26. Ankara 10. İdare Mahkemesinin 2013/1115 Esas sayılı dosyasında bulunan bilirkişi raporunun içeriği ise özete şöyledir:

i. Kazanın birinci ve asıl nedeni daha önce CNG doldurulmuş tüplere oksijen doldurulmasıdır. CNG doldurulmuş tüplerin temizlenmesi oldukça zordur, bu nedenle tüpün içinde az miktarda da olsa CNG kalabilmektedir. Böyle bir tüpe oksijen doldurulması son derece tehlikelidir. Zira oksijen yoğunluğu artınca tüpün içinde kalan yanıcı malzemeler daha çabuk ve hızlı yanmaktadır. Daha önce CNG doldurulmuş bir tüpe oksijen doldurulduğunda parlayıcı ve patlayıcı bir gaz karışımı oluşacak, bir kıvılcım ya da sıcaklık artışı bu karışımın patlamasına neden olacaktır. Dava konusu olayda da daha önce CNG doldurulmuş tüplere oksijen doldurulmuş, tüpün içinde kalan CNG'nin oksijenle karışması sonucu parlayıcı ve patlayıcı bir

karişım oluşmuş, muhtemelen vananın açılması ve gazın çıkışı esnasındaki sürtünmenin etkisiyle tüpler alev alıp patlamıştır.

ii. Kazanın ikincil sebebi tp demetlerinin emniyetli bir yerde depolanmak yerine çalışma mahallinde bulundurulmasıdır. Basınçlı gaz tüplerinin depolanması esaslarını düzenleyen mevzuata göre tüpler yangına dayanıklı ayrı bina veya bölmelerde, ısı kaynaklarından uzakta depolanmalı; dolu tüpler sıcaklık değişimlerine, güneşin dik ışıklarına, radyasyon ısısına, soğuğa ve neme karşı korunmalıdır.

iii. Dolayısıyla kazanın meydana gelmesinde E. şirketi %80, M. şirketi %20 oranında kusurludur. Kazanın meydana geliş sebepleri gözönüne alındığında davalı idarelerin görev ve sorumlulukları ile kaza sebepleri arasında herhangi bir illiyet bağı bulunmadığından çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı ve Yenimahalle Belediye Başkanlığının olayda kusurları yoktur.

27. İdare Mahkemesinin karar gerekçesinde, patlamaya neden olan gaz tüplerini satan E. şirketinin faaliyet alanındaki izin ve denetimlerine ilişkin řu bilgiler yer almaktadır:

"Oksijen tüplerinin temin edildiği [E. şirketinin] faaliyet konusunun sınavi ve tıbbi gaz dolumu olduğu, 6948 sayılı Sanayi Sicil Kanunu kapsamında Sanayi Sicil belgesine sahip olduğu, 95/13-14 sayılı Tebliğ erevesinde, TS 11169 sayılı standart kapsamında bulunan tüpler için, İl Müdürlüğünün 24/05/1999 tarih ve 06-001 numaralı 'Basınçlı Gaz Tüpleri Periyodik Muayene Deney ve Bakım Yeterlilik Belgesi' verildiği ve vizelerinin yapıldığı, yeterlilik belgesinin TS 11169 standardına göre üretilen dikişsiz elik tüplere TS 7450 standardı kapsamında periyodik muayene, deney, bakım ve tamirini kapsadığı, yeterlilik belgesinin iki yılda bir vize işlemlerinin yapıldığı, bu kapsamda yeterlilik belgesinin en son 20.04.2009 tarihinde vize edildiği görülmektedir."

28. Başvurucu, karara esas alınan bilirkişi raporlarına yönelik itirazlarını ileri sürmek suretiyle istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Söz konusu karar Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesinin 13/6/2019 tarihli kararıyla usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle onanarak kesinleşmiştir. Başvurucu, kararın 9/7/2019 tarihinde tebliğ edilmesinin ardından bireysel başvuruda bulunmuştur.

D. Başvuru Konusu Olaya İlişkin Olarak İş Mahkemesinde Görülen Tazminat Davası

29. Başvurucunun E., A. ve M. şirketleri ile OSB yönetimi aleyhine İş Mahkemesinde açtığı tazminat davası kapsamında kusur durumunun tespitine ilişkin bilirkişi incelemesi yaptırılmıştır. Kimya mühendisi, iş güvenliği uzmanı ve bir hukukçudan oluşan bilirkişi heyeti tarafından düzenlenen 2/2/2018 tarihli raporda;

i. Patlamanın meydana gelmesinde E. şirketinin %100 kusurlu olduğu,

ii. Tespit edilen birtakım iş güvenliği eksikliklerinin patlamaya etkisinin olmaması nedeniyle M. şirketinin kusursuz olduğu,

iii. Patlamaya neden olan tüplerin oksijen tüpleri olması, bu tüplerin dolum ve taşıma işlemlerinin E. şirketi tarafından yapılması nedeniyle A. şirketinin kusursuz olduğu,

iv. Manifold tüp grubunun M. Şirketine ait işyeri binası içinde bulundurulmasının patlamanın meydana gelmesine bir etkisi olmadığı ancak kazanın ağır sonuçlanmasında etkisinin olabileceği,

v. Patlamanın meydana geliş biçimi gözönüne alındığında bu durumun mutad denetimlerle fark edilmesinin ve önlenmesinin mümkün olmadığı gerekçesiyle OSB yönetiminin kusursuz olduğu belirtilmiştir.

30. İş Mahkemesi 4/2/2025 tarihinde davanın E. Şirketi yönünden kabulüne, başvuruçuya 28.000 TL manevi ve 142.008,15 TL maddi tazminat ödenmesine hükmetmiştir. Mahkeme ayrıca davanın A. Şirketi ve OSB yönünden reddine, M. Şirketi yönünden ise açılmamış sayılmasına karar vermiştir. UYAP'ta yapılan inceleme neticesinde söz konusu tazminat davasının bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla istinaf kanun yolu aşamasında devam ettiği tespit edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

31. 18/4/2001 tarihli ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu'nun (Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması ve Doğal Gaz Piyasası Hakkında Kanun) "Yaptırımlar ve yaptırımların uygulanmasındaki usul" başlıklı 9. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Kurul, doğal gaz piyasasında faaliyet gösteren gerçek veya tüzel kişilere yapacağı yazılı ihtarla rağmen mevzuata aykırı durumlarını devam ettirenlere aşağıdaki yaptırım ve cezaları uygular:

...

f) Piyasada lisans kapsamı dışında faaliyet gösterildiğinin saptanması halinde, altıyüzbin Türk Lirası idari para cezası verilir ve on beş gün içinde kapsam dışı faaliyetin veya aleyhe faaliyetin durdurulması ihtar edilir.

...."

32. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun olay tarihinde yürürlükte olan "İşverenlerin ve işçilerin yükümlülükleri" başlıklı mülga 77. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İşverenler işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmak, işçiler de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdürler.

İşverenler işyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uyulup uyulmadığını denetlemek, işçileri karşı karşıya buldukları mesleki riskler, alınması gerekli tedbirler, yasal hak ve sorumlulukları konusunda bilgilendirmek ve gerekli iş sağlığı ve güvenliği eğitimini vermek zorundadırlar. Yapılacak eğitimin usul ve esasları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

..."

33. 4857 sayılı Kanun'un "İş sağlığı ve güvenliği yönetmelikleri" başlıklı mülga 78. maddesi şöyledir:

"Bu Kanuna tabi işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği şartlarının belirlenmesi ve gerekli önlemlerin alınması, işyerlerinde kullanılan araç, gereç, makine ve hammaddeler yüzünden çıkabilecek iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi ve özel durumları sebebiyle korunması gereken kişilerin çalışma şartlarının düzenlenmesi, ayrıca iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına uygunluğu yönünden; işçi sayısı, işin ve işyerinin özellikleri ile tehlikesi dikkate alınarak işletme belgesi alması gereken işyerleri ile belgelendirilmesi gereken işler veya ürünler ve bu belge veya belgelerin alınmasına ilişkin usul ve esaslar, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda yapılacak risk değerlendirmesi, kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırmaların usul ve esasları ile bunları yapacak kişi ve kuruluşların niteliklerinin belirlenmesi, gerekli izin verilmesi ve verilen iznin iptal edilmesi Sağlık Bakanlığının görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir."

34. 4857 sayılı Kanun'un "İşin durdurulması veya işyerinin kapatılması" başlıklı mülga 79. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Bir işyerinin tesis ve tertiplerinde, çalışma yöntem ve şekillerinde, makine ve cihazlarında işçilerin yaşamı için tehlikeli olan bir husus tespit edilirse, bu tehlike giderilinceye kadar işyerlerini iş sağlığı ve güvenliği bakımından denetlemeye yetkili iki müfettiş, bir işçi ve bir işveren temsilcisi ile Bölge Müdüründen oluşan beş kişilik bir komisyon kararıyla, tehlikenin niteliğine göre iş tamamen veya kısmen durdurulur veya işyeri kapatılır. Komisyona kıdemli iş müfettişi başkanlık eder. Komisyonun çalışmaları ile ilgili sekretarya işleri bölge müdürlüğü tarafından yürütülür."

35. 4857 sayılı Kanun'un "Devletin yetkisi" başlıklı 91. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Devlet, çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın uygulanmasını izler, denetler ve teftiş eder. Bu ödev Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı ihtiyaca yetecek sayı ve özellikle teftiş ve denetlemeye yetkili iş müfettişlerinden yapılır."

36. 4857 sayılı Kanun'un "Yetkili makam ve memurlar" başlıklı 92. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"91 inci madde hükmünün uygulanması için iş hayatının izlenmesi, denetlenmesi ve teftişiyle ödevli olan iş müfettişleri, işyerlerini ve eklentilerini, işin yürütülmesi tarzını ve ilgili belgeleri, araç ve gereçleri, cihaz ve makineleri, ham ve işlenmiş maddelerle, iş için gerekli olan malzemeyi 93 üncü maddede yazılı esaslara uyarak gerektiği zamanlarda ve işçilerin yaşamına, sağlığına, güvenliğine, eğitimine, dinlenmesine veya oturup yatmasına suç sayılan eylemlere rastladığı zaman bu hususta Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından çıkarılacak İş Teftişi Tüzüğünde açıklanan şekillerde bu halleri önlemek yetkisine sahiptirler."

37. 4857 sayılı Kanun'un "İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili hükümlere aykırılık" başlıklı mülga 105. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanunun;

a) 78 inci maddesinde öngörülen yönetmeliklerdeki hükümlere uymayan işveren veya işveren vekiline, alınmayan her iş sağlığı ve güvenliği önlemi için ikiyüzelli Türk Lirası, alınmayan önlemler için izleyen her ay aynı miktar,

...

c) 77 nci maddesine aykırı hareket eden, 78 inci maddesi gereği işletme belgesi almadan işyeri açan veya belgelendirilmesi gereken işler veya ürünler için belge almayan, 79 uncu maddesi gereğince faaliyeti durdurulan işi izin almadan devam ettiren veya kapatılan işyerlerini izinsiz açan, ... işveren veya işveren vekiline binikiyüzellişer Türk Lirası,

...

idari para cezası verilir."

38. 9/1/1985 tarihli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un olay tarihinde yürürlükte bulunan "Görev" başlıklı mülga 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının görevleri şunlardır:

...

g) (Değişik : 15/5/2008-5763/30 md.) İş sağlığı ve güvenliğini sağlayacak tedbirlerin uygulanmasını izlemek,

h) Çalışma hayatını denetlemek,

...

r) (Ek: 15/5/2008-5763/30 md.) İşyerindeki sağlık ve güvenlik risklerini önleyici ve koruyucu hizmetleri yürütenlerin niteliklerini belirlemek, eğitimlerini ve sertifikalandırılmalarını sağlamak,

..."

39. Olay tarihinde yürürlükte bulunan 8/1/1985 tarihli ve 3143 sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Görev" başlıklı 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Sanayi ve Ticaret Bakanlığının görevleri şunlardır:

...

d) Sanayi bölge ve sitelerinin kurulmasına izin vermek, bu kuruluşları desteklemek ve denetlemek, bu konularda ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak ve gerekli mevzuatı hazırlamak, küçük sanayi ve el sanatları ile ilgili her türlü araştırma, geliştirme ve koordinasyon hizmetlerini yürütmek, organize sanayi bölgeleri ile küçük sanayi sitelerinin kurulması ile ilgili bütün faaliyetlerin koordinasyonunu sağlamak,

...

k) Şirketlerle ilgili hizmetleri yürütmek ve bunları denetlemek,

..."

40. 12/4/2000 tarihli ve 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu'nun "Yer seçimi, kuruluş ve planlama" başlıklı 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Yürürlüğe giren imar plânına göre arazi kullanımı, yapı ve tesislerinin projelendirilmesi, inşası ve kullanımıyla ilgili ruhsat ve izinler ile işyeri açma ve çalışma ruhsatları OSB tarafından verilir ve denetlenir. İşyeri açma ve çalışma ruhsatının verilmesi sırasında işyeri açma ve çalışma ruhsatına ilişkin harçlar, OSB tarafından tahsil edilerek ilgili belediye veya il özel idaresi hesabına yatırılır.

..."

41. 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediyenin yetkileri ve imtiyazları" başlıklı 15. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Belediyenin yetkileri ve imtiyazları şunlardır:

...

l) Gayrisihhi müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

..."

42. 5216 sayılı Kanun'un "Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

İlçe (...) belediyelerinin görev ve yetkileri şunlardır:

...

c) Sıhhi işyerlerini, 2 nci ve 3 üncü sınıf gayrisihhi müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

...

(Değişik son fıkra: 1/7/2006-5538/23 md.) 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunuyla Sanayi ve Ticaret Bakanlığına ve organize sanayi bölgelerine tanınan yetki ve sorumluluklar ile sivil hava ulaşımına açık havaalanları ve bu havaalanları bünyesinde yer alan tüm tesisler bu Kanunun kapsamı dışındadır.

..."

43. 28/8/1979 tarihli ve 16738 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga İş Teftişi Tüzüğü'nün "Teftiş programlarının hazırlanış ilkeleri" başlıklı 17. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İşyerlerinin teftişi, olanaklar ölçüsünde, kısa aralıklarla yapılır.

İşçilerin sağlık ve güvenliği bakımından tehlike gösteren veya ağır ve tehlikeli işlerin yapıldığı ya da mevzuat hükümlerine uyulmamasının alışkanlık haline getirildiği işyerlerinin denetlenmesi sık aralıklarla yapılır."

44. Olay tarihinde yürürlükte bulunan 11/1/1974 tarihli ve 14765 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü'nün "Kazanlarda, Basınçlı Kaplarda ve Kompresörlerde Alınacak Güvenlik Tedbirleri" başlıklı Üçüncü Bölümünün ilgili maddeleri şöyledir:

"Madde 222 – Ocaksız buhar ve sıcak su kapları ile basınçlı hava depoları, gaz tüpleri ve depoları gibi basınçlı kaplar ve bunların bağlantıları, teçhizatı ve malzemesi tekniğe uygun olacaktır.

Basınçlı kapların görünür yerlerine imalatçı firma tarafından aşağıdaki bilgilerin yazılı olduğu bir plaka, konacaktır.

- 1) Kap hacmi (litre)*
- 2) İşletme basıncı (kilogram/santimetrekare),*
- 3) Deneme basıncı (kilogram/santimetrekare),*
- 4) Kontrol tarihi.*

Madde 223 – Basınçlı kapların kontrol ve deneyleri, ehliyeti Hükümet veya mahalli idarelerce kabul edilen teknik elemanlar tarafından, imalinin bitiminden sonra ve monte edilip kullanılmaya başlanmadan önce, veya yapılan değişiklik ve büyük onarımlardan sonra, en az üç ay kullanılmayıp yeniden servise girmeleri halinde ise tekrar kullanmaya başlanmadan önce ve herhalde periyodik olarak yılda bir yapılır. Kontrol ve deney sonuçları, düzenlenecek bir raporda belirtilir ve bu raporlar işyerlerinde saklanır.

Madde 224 – Basınçlı kapların üzerinde, gerektiğinde içine girmeyi sağlayacak kapılar veya kapaklar bulunacak, girilemeyecek kadar küçük olan basınçlı kaplarda, el delikleri yapılacak ve bu delikler emniyetli bir şekilde kapatılmış olacaktır. Kapı ve kapaklar deney basıncına dayanacak sağlamlıkta olacak, giriş deliklerinin boyutları tekniğe uygun olarak bir insanın rahatça girmesini sağlayacak büyüklükte yapılacaktır. El deliklerinin boyutları 70x90 milimetreden küçük yapılmayacak ve basınçlı kaplar üzerinde bulunan yıkama ve kontrol kör tapaları en az 25 milimetre çapında olacaktır.

Madde 225 – Basınçlı kaplar üzerinde, emniyet supabı, boşaltma vanası, manometre ve termometre gibi kontrol cihazları bulunacaktır.

Paralel çalışan basınçlı, kapların, giriş, çıkış, boşaltma ve blöf vanaları ayrı ayrı işaretlenmiş olacaktır.

Emniyet supabları basınçlı kapların en çok kullanma basıncına göre ayarlanacak ve bu basıncın onda biri oranında bir basınç artışında açılacak özellikte olacaktır.

Madde 226 – Basınçlı kaplarda bulunan emniyet supabı, basınçlı kaba doğrudan doğruya bağlı olacaktır. Ancak, kabın içinde bulunan madde, emniyet supabının takılmasını engellediği veya bozulmasına yol açtığı hallerde, emniyet supabı, basınçlı kaba en yakın bir tesisat üzerine takılacaktır.

Emniyet supabı, bağlı olduğu basınçlı kabın kapasitesine ve besleme horusunun çapına uygun büyüklükte ve basıncı çabucak düşürecek şekilde yapılması olacaktır.

Basınçlı kaplarda iki veya daha çok emniyet supabı varsa, bunlardan en az bir tanesi, en çok basınçta göre ayarlanmış olacaktır.

Emniyet supapları, her vardiyada veya günde en az bir defa denenecek ve kaplar içinde yabancı gazlar bulunduğu anda, gerekli tedbir alınacaktır.

Emniyet supaplarının, yoğunlaşmaya karşı, blöf muslukları bulunacaktır.

Madde 227 – Basınçlı kapların hidrolik basınç deneyleri, en yüksek çalışma basıncının 1,5 katı ile yapılacaktır.

Kontrol ve deney sonucu kullanılması sakıncalı görülen, güvenle çalışmayı sağlayacak teçhizatı eksik olan ve bağlantı parçaları uygun bir şekilde bağlanmamış bulunan basınçlı kaplar, eksikleri tamamlanmaya ve arızalar giderilmeye kadar kullanılmayacaktır."

45. Olay tarihinde yürürlükte bulunan 24/12/1973 tarihli ve 14752 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga Parlayıcı, Patlayıcı, Tehlikeli ve Zararlı Maddelerle Çalışılan İşyerlerinde ve İşlerde Alınacak Tedbirler Hakkında Tüzük'ün ilgili maddeleri şöyledir:

"Madde 93 - Gaz halinde veya bir sıvıda çözülmüş halde veya sıvılaştırılmış halde, bütün basınçlı gaz ihtiva eden tüpler, içinde bulunan basınçlı gazın özelliklerine, tekniğin gerektirdiği esas ve mevcut standartlara uygun olarak yapılması olacaktır.

Madde 94 - Basınçlı gaz tüplerinin üzerine, aşağıdaki bilgiler silinmeyecek şekilde ve oyuk olmamak şartıyla yazılmış olacaktır.

- a) İmalatçı firmanın adı,
- b) Seri numarası,
- c) Doldurulacak gazın cinsi,
- d) Boş ve dolu ağırlığı ve hacmi,
- e) En çok doldurma basıncı,
- f) İmal tarihi.

İmalatçı firma, gaz tüpleri ile birlikte kontrol veya garanti belgesini de alıcıya vermek zorundadır.

Madde 95 - Basınçlı gaz tüplerini (asetilen tüpleri hariç) dolduran her firma, satışa çıkarmadan önce uygun aralıklarla belirli zamanlarda tüp ve teferuatını muayene edecek

veya ettirecek ve hidrolik basınç deneyi, ağırlık deneyi, hacim deneyi gibi deneyleri yapacak veya yaptıracaktır.

Bu muayene ve deneylere ait bir belge tüple birlikte alıcıya verilecektir.

Belgeler istenildiğinde gösterilmek üzere işyerinde saklanacaktır.

Madde 96 - Muayene ve deneyler sonucu kullanılması uygun görülmeyen tüp ve teferuat kesinlikle kullanılmayacaktır.

Madde 97 - Her tüpün dip tarafı yere değmeyecek şekilde, belirli bir yükseklikte, çemberle çevrili olacak, vana ve emniyet sübaplarının içinde gazların birikmesini önleyecek şekilde havalandırma delikleri olan bir koruyucu başlığı bulunacaktır.

Madde 98 - Tüplerin vanası ile diğer kısımları, tüpün içinde bulunan gazın kimyasal etkisiyle bozulmayacak bir maddeden imal edilmiş olacak ve özellikle sıvılaştırmış veya bir madde içinde çözülmüş amonyakın doldurulduğu tüplerde, hiç bir zaman bakır veya bakır alaşımli maddelerden yapılmış teçhizat kullanılmıyacaktır. Oksijen ile veya oksidasyona yol açan diğer gazlarla doldurulan tüplerin donanımı her türlü yağdan arınmış bulunacaktır.

Madde 99 - Tüpler, basınçlı gazlarla hiç bir zaman izin verileden fazla bir basınçla ve tüp üzerinde belirtilen ağırlığın üzerinde doldurulmayacaktır.

Tüplerin doldurulmadan önce tamamen boş ve temiz olmasına dikkat edilecek, kritik sıcaklıkları genel olarak çevre sıcaklığından fazla olan gazların konulduğu tüpler, tamamen doldurulmayacak ve böylece tehlikeli basınçların meydana gelmesi önlenmiş olacaktır.

Basınçlı gazların doldurulduğu tüpler boşken ve doldurulduktan sonra ağırlık kontrolüne tabi tutulacaktır.

Madde 100 - Basınçlı gaz tüplerinin depolanmasında aşağıdaki tedbirler alınacaktır:

a) Dolu tüpler sıcaklık değişmelerine, güneşin dik ışınlarına, radyasyon ısısına, soğuğa ve neme karşı korunmuş olacaktır.

b) Dolu tüpler işyerlerinde depolanmasında mümkün olduğu kadar az miktarda tüp bir arada bulundurulacak, tüpler yangına dayanıklı ayrı binalarda veya bölmelerde, radyadör ve benzeri ısı kaynaklarından uzak bulundurulacak ve tüplerin devrilmesine veya yuvarlanmasına karşı tedbirler alınacaktır.

c) Tüpler, içinde bulunan gazın özelliğine göre ayrılarak depolanacak, boş tüpler ayrı bir yerde toplanacaktır.

d) Tüplerin depolandığı yerlerin uygun havalandırma tertibatı olacak ve bu yerlerin yeteri kadar kapısı bulunacaktır.

e) Yabancı basınçlı gaz ihtiva eden tüplerin depolandığı yerlerde ateş ve ateşli maddeler kullanma yasağı uygulanacaktır."

46. Olay tarihinde yürürlükte bulunan 26/12/2003 tarihli ve 25328 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Çalışanların Korunması Hakkında Yönetmelik'in "Amaç" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Yönetmeliğin amacı, işyerlerinde oluşabilecek patlayıcı ortamların tehlikelerinden çalışanların sağlık ve güvenliğini korumak için alınması gerekli önlemleri belirlemektir."

47. Olay tarihinde yürürlükte bulunan 30/12/2006 tarihli ve 26392 4. mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga Muhtemel Patlayıcı Ortamda Kullanılan Teçhizat ve Koruyucu Sistemler İle İlgili Yönetmelik'in "Amaç" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Yönetmeliğin amacı; Yönetmelik kapsamına giren muhtemel patlayıcı ortamda kullanılan teçhizatın ve koruyucu sistemlerin güvenli olarak piyasaya arzı için gerekli emniyet kuralları ile uygunluk değerlendirme prosedürlerine ilişkin usul ve esasları belirlemektir."

48. Olay tarihinde yürürlükte bulunan 10/11/2000 tarihli ve 24226 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga Dikişsiz, Çelikten Mamul Basıncılı Gaz Tüplerine Dair Yönetmelik'in "Amaç" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Yönetmeliğin amacı; içerisine gaz depolanmak üzere kaynaksız, tek parça çelikten imal edilmiş yeniden doldurulup kullanılabilir, Basıncılı Kaplar ve Bu Kapların Muayene Yöntemlerinin Ortak Hükümlerine Dair Yönetmelik gereklerini yerine getiren tüplerin kullanılabilmesi bakımından uyulması gereken asgari şartların belirlenmesi, sınıflandırılması, tasarımı, imali, montajı, dağıtımı, piyasaya arzı, hizmete sunulması, kullanımı, muayene ve belgelendirme işlemleri ile ilgili usul ve esasları belirlemektir."

49. 10/8/2005 tarihli ve 25902 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'in olay tarihinde yürürlükteki hâli olan "Tanımlar" başlıklı 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Yönetmelikte geçen deyimlerden;

...

b) Gayrisihhi müessese: Faaliyeti sırasında çevresinde bulunanlara biyolojik, kimyasal, fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden az veya çok zarar veren veya vermesi muhtemel olan ya da doğal kaynakların kirlenmesine sebep olabilecek müesseseleri,

c) Birinci sınıf gayrisihhi müessese: Meskenlerden mutlaka uzak bulundurulmaları gereken işyerlerini,

d) İkinci sınıf gayrisihhi müessese: Meskenlerden mutlaka uzaklaştırılması gerekmeyecek kadar beraber izin verilmeden önce civarında ikamet edenlerin sıhhat ve istirahatleri üzerine gerek tesisatları ve gerekse vaziyetleri itibarıyla bir zarar vermeyeceğine kanaat oluşması için inceleme yapılması gereken işyerlerini,

e) Üçüncü sınıf gayrisihhi müessese: Meskenlerin yanında açılabilmeyle beraber yalnız sıhhi nezarete tabi tutulması gereken işyerlerini,

f) Sıhhi müessese: Gayrisihhi müesseseler dışında kalan her türlü işyerini,

...

ifade eder."

B. Uluslararası Hukuk

50. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "*İnsan haklarına saygı yükümlülüğü*" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Yüksek Sözleşmeci Taraflar kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar."

51. Sözleşme'nin "*Yaşam hakkı*" başlıklı 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur..."

52. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarında Sözleşme'nin 2. maddesinin ilk cümlesinin devletin yalnızca kasti ve hukuka aykırı olarak ölüme sebebiyet vermekten kaçınmasını değil aynı zamanda devletlerin egemenlik yetkileri içinde bulunan kişilerin yaşamlarını korumak için gerekli tedbirleri almalarına dair devletlere pozitif yükümlülük yüklediğini de hatırlatmaktadır (*L.C.B./Birleşik Krallık*, B. No: 23413/94, 9/6/1998, § 36).

53. AİHM'e göre Sözleşme'nin 2. maddesi, devletin sorumluluğunu gerektirebilecek şartlar altında can kaybının bulunduğu durumlarda devlete elindeki tüm imkânları kullanarak yaşama hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak yeterli yargısal veya diğer tedbirleri alma görevi yüklemektedir (*Osman/Birleşik Krallık* [BD], B. No: 23452/94, 28/10/1998, § 115; *Paul ve Audrey Edwards/Birleşik Krallık*, B. No: 46477/99, 14/3/2002, § 54). AİHM, bu yükümlülüğün -kamusal olsun veya olmasın- yaşam hakkının tehlikeye girebileceği her türlü faaliyet bakımından ve doğası gereği tehlikeli sınai faaliyetler söz konusu olduğunda evleviyetle geçerli olduğu kanaatinde (Öneriyıldız/Türkiye [BD], B. No: 48939/99, 30/11/2004, § 71; *Budayeva ve diğerleri/Rusya*, B. No: 15339/02, ..., 20/3/2008, § 130; *Kolyadenko ve diğerleri/Rusya*, B. No: 17423/05, ..., 28/2/2012, § 158).

54. AİHM, doğası gereği tehlikeli olduğunu kabul ettiği sınai faaliyetler bağlamında özellikle insan hayatına yönelik potansiyel riskin düzeyi nedeniyle söz konusu faaliyetin kendine has niteliklerine uygun özel düzenlemelerin gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Bu düzenlemeler faaliyetin ruhsatlandırılması, kurulması, işletilmesi, güvenliği ve denetlenmesini düzenlemeli ve tüm ilgililerin faaliyetin doğasından kaynaklanan riskler nedeniyle hayatları tehlikeye girebilecek vatandaşların etkili bir şekilde korunmasını sağlamak için pratik tedbirler almasını zorunlu kılmalıdır (*Öneriyıldız/Türkiye*, §§ 71, 90; *Kolyadenko ve diğerleri/Rusya*, § 158).

55. AİHM'e göre bu önleyici tedbirler arasında halkın bilgi edinme hakkına özellikle vurgu yapılmalıdır. Ayrıca ilgili düzenlemeler söz konusu faaliyetin teknik yönlerini dikkate alarak ilgili süreçlerdeki eksikliklerin ve farklı düzeylerdeki sorumlular tarafından işlenen hataların tespit edilmesi için uygun usuller öngörmelidir (*Öneriyıldız/Türkiye*, §§ 89, 90; *Budayeva ve diğerleri/Rusya*, § 132; *Kolyadenko ve diğerleri/Rusya*, § 159).

56. AİHM, devletlerin pozitif yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini değerlendirirken diğer unsurların yanı sıra yetkililerin eylem veya ihmallerinin iç hukuka

uygunluğunu, uygun soruşturmalar ve incelemeler de dâhil olmak üzere karar alma süreçlerini, özellikle Sözleşme'nin çatışan menfaatlerinin söz konusu olduğu durumlarda meselenin karmaşıklığını gözönünde bulundurarak davanın özel koşullarını dikkate alır. Belirli koşullarda devlete atfedilebilecek pozitif yükümlülüklerin kapsamı, tehdidin kaynağına ve risklerden birinin veya diğerinin ne ölçüde azaltılabileceğine bağlıdır (*Budayeva ve diğerleri/Rusya*, §§ 136, 137).

57. AİHM'e göre bir devlet tehlikeli faaliyetleri üstlendiğinde, düzenlediğinde ya da bunlara izin verdiğinde bir kurallar sistemi ve yeterli kontrol yoluyla riskin makul bir asgari düzeye indirilmesini sağlamalıdır (*Mučibabić/Sırbistan*, B. No: 34661/07, 12/7/2016, § 126). Yine de bir zararın ortaya çıkması hâlinde, devletin pozitif yükümlülüklerinin ihlalinin söz konusu olabilmesi için zararın bir bireyin ihmalkâr davranışından veya talihsiz olayların bir araya gelmesinden değil düzenlemelerin veya kontrolün yetersizliğinden kaynaklanması gerekir (*Stoyanovi/Bulgaristan*, B. No: 42980/04, 9/11/2010, § 61).

58. Ancak devletin koruma yükümlülüğünün ihlalden sorumlu tutulabilmesi, her şeyden önce ölümün yetkili ulusal makamların bildikleri ya da bilmeleri gereken yaşama yönelik gerçek ve yakın bir riskin gerçekleşmesini önlemek için kendilerinden yetkileri dâhilinde makul olarak beklenebilecek her şeyi yapmamaları nedeniyle gerçekleştiğinin kanıtlanmasına bağlıdır (*Osman/Birleşik Krallık*, § 116; *Mastromatteo/İtalya* [BD], B. No: 37703/97, 24/10/2002, § 74).

59. AİHM'in yerleşik içtihadı uyarınca devletin pozitif tedbirler almasının gerekli olduğu durumlarda hangi tedbirin seçileceği meselesi ilke olarak devletin takdir yetkisi kapsamındadır. AİHM'e göre Sözleşme'de düzenlenen hakları güvence altına almak için farklı yollar vardır ve devlet, iç hukukta öngörülen belirli bir tedbiri uygulamakta başarısız olsa bile pozitif yükümlülüğünü başka yollarla yerine getirebilir (*Budayeva ve diğerleri/Rusya*, §§ 134, 135). Bununla birlikte bahsedilen durum, Sözleşme'nin bu hükümden her tür potansiyel şiddeti önleme şeklinde bir pozitif bir yükümlülük çıkarılabileceği anlamına gelmez. Esasen bu yükümlülük, modern toplumlarda güvenliği sağlamadaki güçlükler, insan davranışlarının önceden kestirilemezliği ve operasyonel tercihlerin önceliklere ve kaynaklara göre yapılmak zorunda oluşu akılda tutularak, yetkililere imkânsız veya orantısız bir külfet yüklemeyecek şekilde yorumlanmalıdır (*Osman/Birleşik Krallık*, § 116; *Maiorano ve diğerleri/İtalya*, B. No: 28634/06, 15/12/2009, § 105). Bu durum devletlerin zor sosyal ve teknik alanlarda sahip olduğu geniş takdir marjından kaynaklanmaktadır (*Budayeva ve diğerleri/Rusya*, § 135).

60. AİHM, *Cavit Tınarhoğlu/Türkiye* (B. No: 3648/04, 2/2/2016) başvurusunda üçüncü kişilerin ihmalkâr davranışlarıyla sebep oldukları ağır nitelikteki yaralanma olayı ile ilgili olarak devletin yaşamı koruma yükümlülüğünü incelemiştir. Anılan karara konu olayda başvurucu, tatil yaptığı turizm tesisinin önündeki rıhtımda kimsenin bulunmadığı geç bir saatte yüzdüğü sırada tesisin su sporları merkezine ait bir sürat teknesinin çarpması neticesinde hayati tehlike geçirecek şekilde yaralanmıştır. Olay sonrasında yürütülen ceza soruşturmasında su üstü sporları yapılan bölge ve sahalarda her türlü aracın kiralama merkezine girip çıkması için gerekli olan parkuru gösteren güvenlik işaretlerinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Başvurucu, idarenin kıyı şeridinde tehlikeli şekilde uygulanan su üstü spor faaliyetlerini düzenleme ve denetleme yükümlülüğünü yerine getirmediği iddiasıyla tam yargı davası açmıştır. Davalı idare savunmasında, turizm tesisinin su sporları faaliyeti yürütme izni olmaması nedeniyle olayın meydana gelmesinde tesis işletmecisi ve sürat motoru kullanıcısının tek sorumlu olduğunu ileri sürmüştür. İdare mahkemesi, turizm tesisine

su sporları faaliyet izni verilmemesi, olayın turizm tesisi içinde tamamen üçüncü kişilerin kusuru sonucu meydana gelmesi ve olay ile kamusal makamların eylemleri arasında illiyet bağı bulunmaması şeklindeki gerekçelerle davanın reddine karar vermiştir (*Cavit Tınarlıoğlu/Türkiye*, §§ 5-36).

61. AİHM öncelikle turizm tesisinin gerekli yasal izni olmadığı hâlde faaliyet gösterdiğini ve olaylar zincirinin meydana gelmesinde turizm tesisinin tutumunun belirleyici olduğunu kabul etmiştir (*Cavit Tınarlıoğlu/Türkiye*, § 103). Ulusal düzeyde gözlemlenen benzer sorunların olayın meydana geldiği turizm tesisinde daha yoğun yaşandığı veya geçmişte bu tesiste benzer kazaların gerçekleştiğini düşündürebilecek herhangi bir bilginin (tatilciler tarafından su üstü sporları merkezinin işletilmesi ve/veya giriş çıkış parkurunu işaret eden şamandıraların bulunmaması hususunda idari mercilere yapılan bir şikâyetin) mevcut olmadığı sonucuna ulaşan AİHM'e göre olaylar sırasında tesis tarafından düzenlenen su sporları faaliyetlerinin başvurunun veya diğer tatilcilerin hayatları için gerçek ve yakın bir risk oluşturduğunun kamusal makamlar tarafından bilindiği veya bilinmesi gerektiği sonucuna ulaşmak için hiçbir gerekçe bulunmamaktadır. Bu nedenle idari makamlar, bölgedeki (Bodrum) bu tür çok sayıda kuruluştan biri olan tesis özelinde daha sıkı tedbirler almadıkları için eleştirilemez (*Cavit Tınarlıoğlu/Türkiye*, § 105). AİHM, konuya ilişkin düzenlemeleri yaşamı koruma yükümlülüğünün yerine getirilmesi yönünden yetersiz ve eksik bulmamıştır. Ayrıca kazanın meydana geldiği yerde güvenlik işaretlerinin bulunmaması ve belediye tarafından tesisin faaliyetlerinin denetlenmemesi şeklindeki olguları, devletin ulusal düzeyde önleyici tedbirler alma yükümlülüğü kapsamına dâhil edilmesi bakımından yeterli görmemiştir. AİHM aksinin kabulünün tesis ve sürat motoru kullanıcısının eylemleri ile başvurunun kendi davranışlarını gözardı ederken ulusal makamlara orantısız bir yük yüklemek anlamına geleceği sonucuna ulaşarak başvurunun yaşam hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir (*Cavit Tınarlıoğlu/Türkiye*, § 106).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

62. Anayasa Mahkemesinin 23/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

63. Başvurucu; yargılama sürecindeki birbirine zıt kararlar nedeniyle usul işlemlerinin uzun sürdüğünü, davanın esastan reddi ve bu kararın onanması kararlarının gereksiz olduğunu, kararın içeriği hakkında kendisine bilgi verilmeyen ve başka bir mahkemenin dosyasından alınan bilirkişi raporuna dayandığını, İdare Mahkemesinin olayda kusuru olduğu iddia edilen şirketlerin ruhsat ve denetim raporlarını dava dosyasına alıp incelemediğini, kararda dayanılan bilirkişi raporlarında şirketlerin kusurlarına ilişkin değerlendirmelere yer verilmesine rağmen idari makamların sorumluluklarına ilişkin esaslı bir değerlendirme yapılmadığını, kusurlu bulunan E. Şirketinde 2007 yılından sonra denetim yapılmadığı ve bu denetim sırasında tespit edilen çok sayıda eksikliğin giderilip giderilmediğinin kontrol edilmediği hususunun Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından kabul edildiğini belirterek adil yargılanma hakkı, mülkiyet hakkı ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Ayrıca kazanın OSB gibi devletin güvencesiyle oluşturulmuş ve kamusal yönü bulunan alanda faaliyet gösteren bir işletmede meydana gelmesi ve burada sıradan bir işyerinde yaşanabilecek olumsuzlukların daha azının tahmin edilebilir olması nedenleriyle bütün devlet faaliyetlerinin belirli oranda öngörülebilir olmasını gerektiren hukuki güvenlik ilkesi ile kişi dokunulmazlığı ve maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

B. Değerlendirme

64. Başvurucunun şikâyeti esas olarak kamu makamlarının denetim ve kontrol yükümlülüklerini yerine getirmemesi sebebiyle gerçekleşen iş kazasına istinaden açtığı tazminat davasına ilişkin hukuki sürecin birçok eksiklik nedeniyle etkisiz olduğuna ilişkindir.

65. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre bir olayda yaşam hakkına ilişkin ilkelerin uygulanabilmesi için gerekli şartlardan biri doğal olmayan bir ölümün gerçekleşmesi olmakla birlikte bazı durumlarda ölüm gerçekleşmese dahi olayın yaşam hakkı çerçevesinde incelenebilmesi mümkün olup bu inceleme yapılırken eylemin potansiyel olarak öldürücü nitelikte olup olmadığı, maruz kalınan eylemin mağdurun fiziki bütünlüğü üzerindeki sonuçlarının değerlendirilmesi gerekir (*Mehmet Karadağ* [2. B.], B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20; *Yasin Ağca* [1. B.], B. No: 2014/13163, 11/5/2017, §§ 10, 109).

66. Başvuru dosyasındaki bilgilere göre başvuru konusu olay, üretim işlemlerinde kullanılan oksijen tüplerinin patlaması suretiyle gerçekleşmiştir. Öldürücü niteliği konusunda şüphe bulunmayan bu olay nedeniyle 11 kişi hayatını kaybetmiş, aralarında başvurucunun da olduğu çok sayıda kişi yaralanmıştır. Bu nedenle yaşam hakkının somut başvuruya uygulanabilir olduğu sonucuna varılmış ve başvurucunun bütün iddiaları yaşam hakkı kapsamında incelenmiştir.

67. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde esas alınacak "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, yaşama... hakkına sahiptir."

68. Anayasa'nın "*Devletin temel amaç ve görevleri*" başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, ... kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

69. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

70. Pozitif yükümlülüğü kapsamında devletin yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurma yükümlülüğü de bulunmaktadır. Bu yükümlülük -kamusal olsun veya olmasın- yaşam hakkının tehlikeye girebileceği her türlü faaliyet bakımından geçerlidir (*T.A.* [GK], B. No: 2017/32972, 29/9/2021, § 134; *Gökhan Yiğit Koç ve diğeri* [GK], B. No: 2019/25727, 28/7/2022, § 38).

71. Yaşam hakkının ihlaline kasten sebebiyet verilmemiş ise etkili bir yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Mağdurlara hukuki, idari hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (*Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri* [GK], B. No: 2014/14844, 1/12/2016, § 63).

72. Yaşam hakkı kapsamındaki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılan tazminat talepli davalarda makul derecede ivedilik ve özen şartının yerine getirilmesi gerekmektedir (*Perihan Uçar ve diğerleri* [2. B.], B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52; *Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri*, § 39) ancak yargı mercilerinin özenli inceleme yapma yükümlülükleri, yaşam hakkı ile ilgili her davada mutlaka mağdurlar lehine sonuç varılmasını garanti etmez (*Aysun Okumuş ve Aytekin Okumuş* [1. B.], B. No: 2013/4086, 20/4/2016, § 73; *Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri*, § 40).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

73. Başvuruya konu olaya ilişkin yürütülen ceza yargılaması kapsamında alınan bilirkişi raporları (bkz. §§ 7, 11) ile verilen mahkûmiyet kararı gerekçesine (bkz. § 13) göre patlama E. Şirketinin daha önceden doğal gaz doldurulan basınçlı gaz tüplerine, tüpleri teknik gerekliliklere uygun olarak boşaltıp temizlemeden oksijen doldurması, bu şekilde doldurulan tüplerin M. Şirketine ait işyerinde kullanımı neticesinde meydana gelmiştir.

74. Ceza, hukuk ve idari dava süreçlerinde alınan muhtelif bilirkişi raporlarında M. Şirketine ait işyerinde iş sağlığı ve güvenliği kapsamında alınabilecek tedbirlere ilişkin birtakım eksikliklere yer verilmiştir. Buna göre söz konusu işyerinde basınçlı gaz tüplerinin depolanmasına ilişkin mevzuat hükümlerine riayet edilmemiş (bkz. § 26/ii), Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı iş müfettişleri tarafından yapılması gereken iş güvenliği denetimleri yapılmamış (bkz. § 7), patlama Şirketin işyeri açma ve çalıştırma ruhsatı bulunmayan 64 No.lu üretim tesisinde gerçekleşmiştir (bkz. § 12). Ancak yine süreç içinde alınan bilirkişi raporlarında patlamanın meydana geliş şekli itibarıyla durumun mutad denetimlerle fark edilmesinin ve önlenmesinin mümkün olmadığı (bkz. § 29/v), M. Şirketinde alınabilecek tüm iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin alınması hâlinde dahi bunun patlamaya engel olamayacağı (bkz. § 11), ilgili kamu kurumlarının iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının uygulanmasına yönelik denetim ve kontrol eksiklikleri ile patlama arasında bağlantı bulunmadığı (bkz. §§ 7, 11, 26/iii, 29/iv) belirtilmiştir.

75. Patlamanın basınçlı gaz tüplerinin kullanımından kaynaklanmadığına ilişkin bulgular karşısında söz konusu bilirkişi raporlarında ifade edilen ve M. Şirketinde gerekli tüm iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin alınması hâlinde dahi patlamanın engellenmesinin mümkün olmadığı yönündeki tespitlerin gözardı edilmesini gerektiren bir hususun bulunmadığı değerlendirilmiştir. Bununla birlikte mülga Parlayıcı, Patlayıcı, Tehlikeli ve Zararlı Maddelerle Çalışılan İşyerlerinde ve İşlerde Alınacak Tedbirler Hakkında Tüzük'ün 100. maddesi uyarınca dolu tüpler işyerlerinde depolanırken mümkün olduğu kadar az miktarda tüpün bir arada bulundurulması, tüplerin yangına dayanıklı ayrı binalarda veya bölmelerde ısı kaynaklarından uzak bulundurulmasına ilişkin tedbirler alınmalıdır. Somut olayda patlamaya neden olan basınçlı gaz tüplerinin M. Şirketine ait işyerindeki konumlandırılmasının ve depolanma yönteminin ilgili mevzuat hükmüne uygun olmadığı anlaşılmıştır (bkz. §§ 26/ii, 29/iv). Bilirkişi raporlarında M. Şirketine ait işyerindeki patlamanın engellenemeyeceği sonucuna ulaşılmış ancak gaz tüplerinin ayrı bir bina veya

bölmede depolanması durumunda engellenmesi mümkün olmayan bu patlamanın şiddetinin ve ortaya çıkardığı zararların azaltılmasının mümkün olup olmadığına dair yeterli bir açıklamaya yer verilmemiştir. Dolayısıyla yargılama sürecinde yetkili kamusal makamların M. Şirketine ait işyeri özelindeki denetim ve kontrol eksikliklerinin patlamanın şiddeti ve ortaya çıkardığı zararın boyutuna olan etkisine ilişkin bir değerlendirme yapmak mümkün olmamıştır.

76. Öte yandan yukarıda yer verilen bilirkişi raporlarında ulaşılan ortak kanaate göre patlamanın nedeni E. Şirketinin oksijen tüplerine lisansı olmadığı hâlde doğal gaz dolumu yapması ve daha sonra aynı tüpleri tamamen temizlemeden oksijen doldurmak suretiyle patlayıcı bir karışımın oluşumuna sebebiyet vermesidir. 12/4/2014 tarihli ek bilirkişi raporunda (bkz. § 12) E. Şirketine ait işyerinde iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin olarak tespit edilen çok sayıda eksikliğe işaret edilmiştir. Bu kapsamda basınçlı tüplerin test ve bakımlarının standartlara uygun şekilde yapılmadığı, işçilerin yapacakları işin risk ve tehlikelerine karşı eğitilmediği, bu konuda verilen bir lisans bulunmamasına rağmen mavi renkli oksijen tüplerine CNG doldurularak taşındığı, işyerinde depolandığı, içlerine sehven oksijen gazı doldurularak içeriğinin değiştirildiği tespit edilmiştir. Raporda ayrıca tüplerle ilgili önlem alınmadığı için güvenliğinin işçilerin kendi dikkat ve inisiyatifine bırakıldığı, işyerinde geniş bir kontrol mekanizması kurulmadığı, risk planı hazırlanmadığı, güvenliğinin ve koordinasyonun sağlanmadığı, tehlike doğuracak eylemin oluşumunun engellenmesi için CNG dolu tüplerin farklı renge boyanması veya kilitli bir yere konulması gibi tedbirlerin alınmadığı, tehlikeli bir ortamın yaratıldığı ve CNG artığı bulunan mavi renkli tüplere oksijen doldurularak kullanıma sunulduğu belirtilmiştir.

77. İdare Mahkemesi, olayın meydana gelmesi ve zararın oluşmasında asıl kusurun üçüncü kişiye (E. Şirketine) ait olduğu, davalı idarelerin görev ve sorumluluklarını yerine getirmeme şeklinde hizmet kusurlarının bulunduğu iddiasının doğrulanmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Mahkeme anılan sonuca ulaşırken konuya ilişkin yürütülen ceza soruşturması kapsamında düzenlenen bilirkişi raporu (bkz. §§ 7, 25) ile aynı olay nedeniyle vefat eden bir kişinin yakınları tarafından Ankara 10. İdare Mahkemesinde açılan davada alınan bilirkişi raporunu (bkz. § 26) esas almıştır.

78. Anılan bilirkişi raporları içeriği ile birlikte değerlendirildiğinde kararda -açıkça belirtilmesine de- söz konusu patlama ile davalı idari makamların eylemsizlikleri arasında illiyet bağıının bulunmadığı ve bu nedenle davalı kamu kurumlarına yüklenebilecek bir kusur tespit edilemediği sonucuna ulaşıldığı görülmüştür. Gerek İdare Mahkemesinin hükmüne esas aldığı raporlar gerekse Ağır Ceza Mahkemesi ile İş Mahkemesince yürütülen yargılamalar kapsamında düzenlenen bilirkişi raporlarında davalı idarelerin denetim yetkilerinin kapsamı açıklanmamıştır. Ayrıca patlamadan sonra E. Şirketine ait işyerinde belirlenen vahim nitelikteki eksikliklerin (bkz. § 12) olaydan önce yetkili kamusal makamlar tarafından yapılacak mutad denetim ve kontrollerde tespitinin mümkün olup olmadığına ilişkin yeterli açıklamaya yer verilmemiştir. Bu hususlar E. Şirketinin patlamanın meydana gelmesindeki belirleyici rolüne fazlaca odaklanan bilirkişi raporları ile İdare Mahkemesi gerekçeli kararında açığa kavuşturulmadığından iki konuda sağlıklı bir değerlendirme yapmak mümkün olmamıştır. Bu konulardan ilki anılan işyerinde yürütülen faaliyetin kişilerin yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir tehlike oluşturduğunun kamu makamlarınca bilinip bilinmediği ya da bilinmesi gerekip gerekmediği, diğeri ise denetim ve kontrol yükümlülüğünün yerine getirilmemesiyle basınçlı oksijen tüplerine CNG doldurulması ve dolayısıyla patlama olayı arasında illiyet bağı olup olmadığıdır.

79. İdare Mahkemesi kararında dayanan bilirkişi raporlarındaki eksikliklerin yanı sıra bu raporların başvuruca tebliğ edilmediği anlaşılmaktadır. Buna ek olarak M. Şirketi ile E. Şirketinin faaliyetleriyle ilgili izin, ruhsat ve denetim raporlarının İdare Mahkemesi dosyasında yer almadığı görülmektedir. Bu şirketlerde olaydan önce yapılan en son tarihli (2007) iş sağlığı ve güvenliği denetimi sırasında herhangi bir eksiklik tespit edilip edilmediği, tespit edilmişse bunların patlama sonrasında belirlenen eksikliklerle benzer mahiyette olup olmadığı ve bu eksikliklerin ortaya çıkardığı risklerin ortadan kaldırılması için denetim sonrasında herhangi bir tedbir alınıp alınmadığı hususlarını aydınlatabilecek söz konusu belgelerin temin edilmemesi ve başvuruca bildirilmeyen bilirkişi raporunun hükme esas alınması yargılamanın makul bir özenle yürütülmediğini ortaya koymaktadır. Bu aşamada yargılamanın makul bir süratle yürütülüp yürütülmediği de ayrıca değerlendirilmelidir.

80. Başvurucunun açtığı tazminat davasına ilişkin usuli süreç yukarıda anlatılmıştır (bkz. §§ 16-28). Buna göre davanın açılmasından esas incelenmesine başlanmasına kadar geçen süre 6 yıl 4 aydır. Bu denli uzamasında başvurucunun kusurlu eylemi bulunmayan bu sürenin, makul ya da davanın niteliği bakımından gösterilmesi gereken özen yükümlülüğüne uygun olduğunun kabulü mümkün görülmemiştir. Nitekim davanın esasının incelenmeye başlanmasından yedi ay sonra esas hakkında karar verilmiş ve bundan altı ay sonra da karar onanarak kesinleşmiştir.

81. Özellikle İdare Mahkemesinin zaten aynı konuda aynı davacı tarafından açılan derdest bir davanın davalısı konumundaki OSB yönetimini önüne gelen davada neden resen ve tekrar hasım olarak tayin ettiği (bkz. § 20) anlaşılamamıştır. Bunun da ötesinde İdare Mahkemesinin, davaya kendisi tarafından resen dâhil edilen OSB yönetimi yönünden görevli mahkemenin hukuk mahkemeleri olduğunu, diğer davalılar yönünden ise idare mahkemelerinin görevli olduğunu belirten kesin nitelikteki Uyuşmazlık Mahkemesi kararına rağmen tüm davalılar yönünden görevsizlik kararı vermesi (bkz. § 23) bir kez daha usuli sürecin gereksiz yere uzamasına neden olmuştur.

82. Tehlikeli bir sınai faaliyetin icrası sırasında meydana gelen yaralanma olayının netice itibarıyla yaşam hakkını ilgilendirmesi nedeniyle bireysel başvuruya konu edilen tazminat davasında, devletin daha sonra ortaya çıkma ihtimali bulunan benzer hadiselerin önlenmesinde makul bir şekilde ivedilik ve özenle hareket etmediği sonucuna varılmıştır.

83. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

84. Yaşam hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülük devlete yaşam hakkını tehdit eden unsurlarla ilgili etkili bir caydırma mekanizması sağlayan yasal ve idari bir çerçevenin oluşturulması ödevi verir. Kuşkusuz bu yükümlülük -genel nitelikteki düzenlemelerin yanı sıra- bilhassa mahiyeti ve insan yaşamı bakımından ortaya çıkardığı risk düzeyi nedeniyle tehlikeli olarak kabul edilebilecek faaliyetlere özgü yasal ve idari bir çerçeve oluşturulmasını gerekli kılar. Tehlikeli faaliyetlere özgü bu düzenlemeler; faaliyetle ilgili ruhsatlandırma, kurulum, çalıştırma, güvenlik ve denetimi düzenlemeli ve tüm ilgililerin açığa çıkan riskler nedeniyle hayatı tehlikeye girebilecek bireylerin etkili bir şekilde korunmasını sağlamaya yönelik pratik önlemleri almasını zorunlu hâle getirmelidir (aynı yöndeki değerlendirme için bkz. *Cavit Tınarlıoğlu/Türkiye*, §§ 85-87).

85. Yukarıda açıklandığı üzere Anayasa Mahkemesinin elinde yaşam hakkının maddi boyutu hakkındaki şikâyetle ilgili olarak sağlıklı bir değerlendirmeye imkân tanıyacak yeterli bilgi ve belge bulunmadığından bu aşamada söz konusu iddia yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

Engin YILDIRIM ve Yıldız SEFERİNOĞLU bu sonuca katılmamıştır.

VI. GİDERİM

86. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 30.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

87. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)* [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

88. Öte yandan ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya talebine bağlı kalınarak net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA Engin YILDIRIM ve Yıldız SEFERİNOĞLU'nun karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 7. İdare Mahkemesine (E.2018/1363, K.2019/16) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

F. 364,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuru Hazine ve Maliye Bakanlığında başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığında GÖNDERİLMESİNE 23/12/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Anayasa'nın yaşam hakkını güvence altına alan 17. maddesinin kendisine yüklediği pozitif yükümlülükler uyarınca devlet, yetki alanındaki bireylerin yaşamlarını kamu görevlileri ile diğer bireylerin eylemlerinden hatta kişilerin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma ödevi altındadır (Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri [GK], B. No: 2019/25727, 28/7/2022, § 35).

2. Koruma ödevinin yerine getirilebilmesi için devletin; yaşam hakkına yönelen tehdit ve risklere karşı caydırıcı ve koruyucu yasal ve idari çerçeve oluşturması (İpek Deniz ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1595, 21/4/2016, § 149; T.A. [GK], B. No: 2017/32972, 29/9/2021, § 135), bir kişinin yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir tehlikenin bulunduğu kamu makamlarınca bilindiği ya da bilinmesi gerektiği durumlarda organları veya görevlileri aracılığıyla makul ölçüler çerçevesinde ve bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde önlemler alması gerekir (T.A., § 136; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 36).

3. Mahkememiz çoğunluğu, somut olayda, kamu makamlarının patlamaya yol açan spesifik riski öngörebildiğini kesin biçimde ortaya koyacak, ya da bu riskin önceden bilindiğini/bilinmesi gerektiğini açıkça gösterecek yeterli bilgi ve belgenin dosyada bulunmadığı gerekçesiyle başvuruyu maddi yönden incelememiş, sadece usuli bir inceleme yapmakla yetinerek bu yönden ihlal sonucuna ulaşmıştır.

4. Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında devlete yüklenen, yaşamı koruyucu önleyici tedbirleri alma yükümlülüğü, tehlikeli faaliyetlerin söz konusu olduğu durumlarda devletin gerçek ve yakın bir riskin varlığından haberdar olup olmadığına ya da haberdar olmasının gerekip gerekmediğinin ve bu riske karşı makul önleyici tedbirleri alıp almadığına incelenmesini gerektirmektedir.

5. Somut başvuru, Türkiye'de iş sağlığı ve güvenliği rejiminin yapısal yetersizliklerini görünür kılan önemli bir olay olarak değerlendirilmelidir. Bu yapısal sorunlar yaşam hakkının iş hayatında yeterince korunamaması sonucunu doğurmaktadır. İncelenen süreç, yalnızca faillerin cezai sorumluluğu ile sınırlı olmayıp, aynı zamanda devletin tehlikeli faaliyetler üzerindeki gözetim ve denetim yükümlülüğünün kapsamını da tartışmaya açmaktadır. Bu çerçevede olay, özellikle "öngörülebilir risk" ve "önleyici yükümlülük" kavramları ekseninde ele alınmalıdır.

6. Tehlikeli endüstriyel faaliyetler bakımından, kamu makamlarının sorumluluğu, belirli bir riskin gerçekleşmesini beklemeksizin, bu riskin öngörülebilir olup olmadığı üzerinden şekillenmektedir. Bu bağlamda, somut olayda olduğu gibi, faaliyetlerin doğası gereği yüksek tehlike içeren durumlarda, idarenin daha sıkı ve proaktif bir denetim yükümlülüğü altında olduğu kabul edilmelidir. Öngörülebilirlik eşiği, teknik bilgi, sektörel deneyim ve mevcut denetim verileri ışığında makul surette öngörülebilecek riskleri de kapsayacak şekilde geniş yorumlanmalıdır.

7. Önümüzdeki başvuruda, kamu makamlarının, patlamaya yol açan tüplerin dolumu ve kullanımı sırasında oluşabilecek hayati riskleri öngörmeleri gerekmektedir. Bu nedenle, kamu görevlilerinin yetkileri çerçevesinde makul ve etkili önlemleri almaları zorunludur. Çünkü söz konusu faaliyetlerin doğası gereği belirli bir düzeyde yaşamsal risk taşıdığı açıktır. Bu bağlamda, olayda insan hayatını tehdit eden gerçek ve yakın bir tehlikenin öngörülebilir olduğu kabul edilmelidir.

8. Bilirkişi raporlarında ve ceza davasını yürüten mahkeme kararında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile ilgili diğer kamu kurumlarının denetim eksikliklerine de işaret edilmiştir. Ancak bu eksikliklerin patlama ile doğrudan illiyet bağı içinde olmadığı yönünde değerlendirmeler yapılmıştır.

9. İdarenin denetim yükümlülüğünün ihlali ile meydana gelen zarar arasında illiyet bağı kurulması meselesi de belirleyici bir öneme sahiptir. Bu tür olaylarda, denetim eksikliklerinin zararın doğumuna doğrudan mı yoksa dolaylı mı etki ettiği titizlikle analiz edilmelidir. Ancak özellikle yüksek risk içeren sektörlerde, denetim mekanizmalarının etkin şekilde işletilmemesi hâlinde, illiyet bağının daha esnek yorumlanması Anayasa'nın 17. maddesinin sağladığı güvencelerin somut bir şekilde hayata aktarılmasını kolaylaştıracaktır.

10. Açıklanan gerekçeler doğrultusunda, önumüzdeki başvurunun Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında yalnızca usul boyutuyla sınırlı tutulmaksızın maddi boyutu da kapsayacak şekilde incelenmesi ve bu inceleme neticesinde ihlal sonucuna ulaşılması gerektiği kanaatine varılmıştır.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY

1. 3/2/2011 tarihinde Ankara'nın Yenimahalle ilçesi Ostim Organize Sanayi Bölgesinde bulunan Ö. Hidrolik İmalat San. Tic. Ltd. Şti.ne ait binada saat 11.00 sıralarında, başvuruçunun da çalıştığı Ankara İvedik Organize Sanayi Bölgesinde (OSB) bulunan M. Otomotiv Yedek Parça San. ve Tic. Ltd. Şti.ne (M. Şirketi) ait binada ise saat 19.20'de patlama ve yangın meydana gelmiştir. Başvuruçunun çalıştığı şirkette meydana gelen patlama ve devamında çıkan yangında 11 kişi yaşamını yitirirken başvuruçunun da aralarında olduğu çok sayıda kişi yaralanmıştır. Her iki patlama nedeniyle toplam 20 kişi vefat etmiştir.

2. Mahkeme çoğunluğu, başvuruda yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna ulaşmış; buna karşılık yaşam hakkının maddi boyutuna ilişkin iddianın incelenmesine gerek olmadığına karar vermiştir. Somut olayın özellikleri, meydana gelen ölümler ve yaralanmalar ile dosya kapsamındaki bulgular dikkate alındığında, çoğunluğun bu değerlendirmesine katılmıyorum.

3. Anayasa'nın 17. maddesi, yalnızca devletin bireylerin yaşamına doğrudan müdahale etmemesini güvence altına alan negatif yükümlülükler öngörmekle kalmayıp, aynı zamanda bireyleri üçüncü kişilerin eylemlerinden veya doğası gereği tehlike içeren faaliyetlerden kaynaklanabilecek yaşamı tehdit eden risklere karşı koruma yönünde "pozitif yükümlülükler" yüklemektedir. Anayasa'nın 5. maddesi ise devlete, kişilerin temel hak ve özgürlüklerini koruma görevini yüklemekte ve pozitif yükümlülüğün anayasal temelini oluşturmaktadır.

4. Devletin pozitif yükümlülüğü, yaşam hakkını korumaya yönelik etkili bir yasal ve idari çerçeve oluşturmayı ve bu çerçevenin uygulamada etkin şekilde işletilmesini kapsar. Özellikle yüksek risk barındıran teknik ve sınai faaliyetlerde devletin düzenleme ve denetim yükümlülüğü daha da yoğun ve kapsamlıdır.

5. Somut olayda patlama, basınçlı gaz tüplerinin dolumu ve kullanımı gibi yüksek riskli bir faaliyet sırasında gerçekleşmiştir. Bu faaliyetlerin teknik özellikleri ve taşıdığı risk düzeyi dikkate alındığında, söz konusu alanın kamu makamları tarafından sıkı bir düzenleme ve etkin denetim rejimine tabi tutulması yaşam hakkının korunması açısından zorunludur.

6. Dosya kapsamına göre, patlamaya neden olan işletmede 2007 yılından sonra hiçbir denetim yapılmamış, lisansı bulunmamasına rağmen tehlikeli gaz dolumu faaliyeti sürdürülmüştür. Bu durum, devletin düzenleme ve denetim yükümlülüğünü fiilen yerine getirmediğini açıkça göstermektedir.

7. Mevcut bulgular ve bilirkişi raporları, iş sağlığı ve güvenliği ile teknik standartlar bakımından ciddi eksiklikleri ortaya koymaktadır. Bunlar arasında risk analizlerinin yapılmaması, çalışanların eğitimden yoksun bırakılması, basınçlı tüplerin standartlara uygun test ve bakım işlemlerinin yapılmaması ve lisanssız faaliyetler bulunmaktadır.

8. Bu eksiklikler, söz konusu kamu yönetimlerinin sorumluluklarını ayrı ayrı değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır. Dosya kapsamından anlaşıldığı üzere;

a) Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, lisanssız ve tehlikeli üretim faaliyetlerinin yürütülmesini önlemede düzenleme ve denetim görevini yerine getirmemiştir.

b) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının uygulanmasını izleme ve işyeri denetimlerini yürütme sorumluluğunu ihmal etmiştir.

c) Ankara Büyükşehir Belediyesi, tesisin atık yönetimi ve çevresel denetim yükümlülüklerini yerine getirmemiştir.

d) Yenimahalle İlçe Belediyesi, lisans denetimi, ruhsat ve izin kontrolleri ile bölgedeki tehlikeli faaliyetlerin gözetim yükümlülüklerini ihmal etmiştir.

e) İvedik ve Ostim Organize Sanayi Bölgeleri Yönetimleri, sanayi tesislerinin güvenlik standartlarına uygunluğunu kontrol etme ve riskleri önleyici tedbirleri alma görevini yerine getirmemiştir.

9. Kararın 75. paragrafında belirtilen tespitler, kamu makamlarının bu yükümlülükleri yerine getirmemesinin doğrudan başvuruçunun ağır şekilde yaralanmasına ve birçok kişinin hayatını kaybetmesine yol açtığını göstermektedir. Gaz tüplerinin mevzuata aykırı biçimde depolanması ve lisanssız dolun, patlamanın şiddetini artırmış ve zararın boyutunu büyütüştür.

10. Çoğunluk kararının 85. paragrafında belirtilen “bilgi ve belge yetersizliği” gerekçesi hukuksal dayanaktan yoksundur. Ek bilirkişi raporları, hangi idari denetimlerin yapılmadığını, hangi lisansların verilmediğini ayrıntılı şekilde ortaya koymaktadır.

11. Kararın 29. paragrafında ifade edilen, eksikliklerin mutad denetimlerle fark edilemeyeceği yönündeki görüş, kamu makamlarının sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Kamu makamlarının yükümlülüğü, yalnızca şekli denetim değil, riskleri ortaya çıkaracak nitelikte etkili ve işlevsel denetim sistemleri kurmak ve işletmektir.

12. Mevcut bulgular, ilgili tüm kamu yönetimlerinin denetim ve düzenleme yükümlülüklerini yerine getirmemesi nedeniyle, başvuruçunun yaşam hakkının maddi boyutunun doğrudan ihlal edildiğini göstermektedir. Bu nedenle yaşam hakkının maddi boyutunun incelenmesi anayasal açıdan zorunludur.

13. Sonuç olarak, başvuruçunun yaşam hakkı yalnızca yargılamanın yavaş işlemesi nedeniyle değil; kamu makamlarının, yüksek riskli endüstriyel faaliyetler üzerindeki düzenleme ve denetim yükümlülüğünü yerine getirmemesi nedeniyle de ihlal edilmiştir.

14. Açıklanan nedenlerle, başvuruçunun yaşam hakkının maddi boyutu yönünden de incelenmesini ve ihlal sonucuna ulaşılması gerektiğini düşündüğüm için çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU